

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-04/08/JR

Warszawa, dn. 30 grudnia 2011 r.

DECYZJA nr RWA-36/2011

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) i art. 104 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) w zw. z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się, że działanie Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, polegające na stosowaniu we wzorcu umownym zatytułowanym *Umowa o warunkach odpłatności za studia* postanowienia o treści:

„Opłaty:

- 1) wynikające z:
  - a) zaliczeń poprawkowych i egzaminów poprawkowych,
  - b) różnic programowych,
  - c) ponownego przyjęcia na studia z powodu skreślenia z listy studentów,
  - d) warunkowego przyjęcia na kolejny rok studiów,
  - e) wydawania duplikatów dokumentów,

wraz z terminem płatności, ogłaszane są corocznie do 20 października zarządzeniem Rektora i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej Uczelni. (...),

stanowi **praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców

umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 286 z późn. zm.), co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 lipca 2009 r.**

II. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) i art. 104 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) w zw. z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się, że działanie Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, polegające na stosowaniu we wzorcu umownym zatytułowanym *Umowa o warunkach odpłatności za studia* postanowienia o treści:

„Opłaty [wynikające z]:

(...)

2) oferty edukacyjnej, w której uczestnictwo nie jest obowiązkowe:

- a) dodatkowe egzaminy specjalistyczne,
- b) dodatkowe kursy,
- c) inne formy kształcenia

wraz z terminem płatności ogłaszane są nie później niż na 14 dni przed planowanym terminem płatności i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej”,

stanowi **praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 286 z późn. zm.), co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

III. Na podstawie art. 105 § 1 w zw. z art. 104 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w zw. z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) w zw. z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887)

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

umarza się jako bezprzedmiotowe postępowanie w sprawie działań Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, polegających na stosowaniu wzorca umownego zatytułowanego *Umowa o warunkach odpłatności za studia*, który wbrew dyspozycji art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.) nie określa warunków odpłatności za studia w zakresie opłat, pobieranych na podstawie art. 99 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, za powtarzanie zajęć, semestru lub roku z powodu niezadowolających wyników w nauce, za zajęcia nieobjęte planem studiów i kursy dokształcające, a także opłat pobieranych na podstawie § 20 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 224, poz. 1364), za wydanie legitymacji studenckiej i jej duplikatu, indeksu i jego duplikatu, dyplomu ukończenia studiów, jego duplikatu oraz dodatkowego odpisu dyplomu w tłumaczeniu na język obcy oraz dokumentu stwierdzającego ukończenie studiów podyplomowych i jego duplikatu, co mogło stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

IV. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) w zw. z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887)

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Wyższą Szkołę Pedagogiczną Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie **kary pieniężne w wysokości:**

1. **4 987 zł (słownie: cztery tysiące dziewięćset osiemdziesiąt siedem złotych)** z tytułu naruszenia określonego w pkt. I sentencji niniejszej decyzji;
2. **4 780 zł (słownie: cztery tysiące siedemset osiemdziesiąt złotych)** z tytułu naruszenia określonego w pkt. II sentencji niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Niniejsze postępowanie zostało wszczęte w związku ze skargą konsumentką na działania Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie (dalej również: WSP TWP lub Uczelnia), otrzymaną przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegaturę w Warszawie (dalej: Prezes UOKiK). Do skargi dołączona została *Uchwała Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty*

tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008.

Po przeprowadzeniu analizy treści wskazanej powyżej *Uchwały* Prezes UOKiK stwierdził, iż w jej § 8 ust. 3 zamieszczone zostało postanowienie, które mogło być tożsame z postanowieniem wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 286 z późn. zm.; dalej również: k.p.c.). Wyniki kontroli treści wzorca umownego dały zatem podstawę do sformułowania zarzutu stosowania przez Uczelnię praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.).

Mając na uwadze powyższe ustalenia Prezes UOKiK postanowieniem z dnia 11 lutego 2008 r. wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu postanowienia wzorca umowy wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., poprzez zawarcie w § 8 ust. 3 *Uchwały Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008* postanowienia o treści: „Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru, w którym następuje skreślenie z listy studentów”, co może stanowić praktykę określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zawiadamiając WSP TWP o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Prezes UOKiK pismem z dnia 11 lutego 2008 r. wezwał jednocześnie Uczelnię do przedstawienia aktualnie stosowanego wzorca umowy o warunkach odpłatności za studia oraz przekazania dokumentów niezbędnych dla rozstrzygnięcia niniejszego postępowania, a także poinformował o prawie ustosunkowania się do zarzutów postawionych w postanowieniu o wszczęciu postępowania.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Uczelnia pismem z dnia 27 lutego 2008 r. przekazała żądane informacje i dokumenty, jak również ustosunkowała się do postawionych jej zarzutów. Do pisma z dnia 27 lutego 2008 r. Szkoła dołączyła *Zarządzenie Nr 10/2007 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 1 października 2007 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem*, wraz z załącznikiem w postaci wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za studia*. Wyniki kontroli treści tego wzorca dały podstawę do sformułowania zarzutów stosowania przez Uczelnię kolejnych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wobec powyższego Prezes UOKiK w dniu 24 kwietnia 2008 r. wydał postanowienie w przedmiocie rozszerzenia niniejszego postępowania, postanawiając, iż odtąd prowadzone jest ono również w sprawie podejrzenia stosowania przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną TWP w Warszawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

1. stosowaniu wzorca umownego *Umowa o warunkach odpłatności za studia*, który wbrew dyspozycji art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.) nie określa warunków odpłatności za

studia w zakresie opłat, pobieranych na podstawie art. 99 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, za powtarzanie zajęć, semestru lub roku z powodu niezadowolających wyników w nauce, za zajęcia nieobjęte planem studiów, kursy doszkalające oraz opłat, pobieranych na podstawie § 20 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 224, poz. 1364), za wydanie legitymacji studenckiej i jej duplikatu, indeksu i jego duplikatu, dyplomu ukończenia studiów, jego duplikatu oraz dodatkowego odpisu dyplomu w tłumaczeniu na język obcy, dokumentu stwierdzającego ukończenie studiów podyplomowych i jego duplikatu, co może stanowić praktykę, określoną w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

2. stosowaniu postanowienia wzorca umowy wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., poprzez zawarcie w § 4 ust. 4 *Umowy o warunkach odpłatności za studia* postanowienia, zgodnie z którym „Kolejne uchwały senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim”, co może stanowić praktykę określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
3. stosowaniu postanowienia wzorca umowy wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., poprzez zawarcie w § 4 ust. 6 *Umowy o warunkach odpłatności za studia* postanowienia, zgodnie z którym „Opłaty 1) wynikające z: a) zaliczeń poprawkowych i egzaminów poprawkowych, b) różnic programowych, c) ponownego przyjęcia na studia z powodu skreślenia z listy studentów, d) warunkowego przyjęcia na kolejny rok studiów, e) wydawania duplikatów dokumentów, wraz z terminem płatności, ogłaszane są corocznie do 20 października zarządzeniem Rektora i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej Uczelni, 2) oferty edukacyjnej, w której uczestnictwo nie jest obowiązkowe: a) dodatkowe egzaminy specjalistyczne, b) dodatkowe kursy, c) inne formy kształcenia, wraz z terminem płatności ogłaszane są nie później niż na 14 dni przed planowanym terminem płatności i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej”, co może stanowić praktykę określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Pismem z dnia 24 kwietnia 2008 r. Prezes UOKiK zawiadomił Uczelnię o rozszerzeniu postępowania prowadzonego przeciwko niej pod zarzutem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, informując jednocześnie o prawie ustosunkowania się do zarzutów postawionych w postanowieniu o wszczęciu postępowania.

Pismem z dnia 12 maja 2008 r. Uczelnia ustosunkowała się do zarzutów zawartych w postanowieniu o rozszerzeniu postępowania, kwestionując zasadność stanowiska zajętego przez Prezesa UOKiK w przedmiocie bezprawności podejmowanych przez nią działań.

W toku niniejszego postępowania – na żądanie Prezesa UOKiK – Uczelnia przekazywała dodatkowe informacje i dokumenty, a także udzielała stosownych wyjaśnień.

Prowadzone przeciwko Uczelni postępowanie w zakresie zarzutów stosowania dwóch postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, tj. postanowień o treści: „Uczelnia nie zwraca opłat

wniesionych za czas studiów do końca semestru, w którym następuje skreślenie z listy studentów” (§ 8 ust. 3 *Uchwały Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008*; zarzut postawiony postanowieniem z dnia 11 lutego 2008 r. o wszczęciu niniejszego postępowania) oraz „Kolejne uchwały senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim” (§ 4 ust. 4 wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za studia*; zarzut postawiony w pkt. 2 postanowienia z dnia 24 kwietnia 2008 r. o rozszerzeniu postępowania), zostało dostatecznie wyjaśnione wcześniej, aniżeli postępowanie w zakresie zarzutu niedopełnienia obowiązków wynikających z art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym (zarzut z pkt. 1 postanowienia z dnia 24 kwietnia 2008 r.) oraz zarzutu stosowania postanowienia o treści: „Opłaty 1) wynikające z: a) zaliczeń poprawkowych i egzaminów poprawkowych, b) różnic programowych, c) ponownego przyjęcia na studia z powodu skreślenia z listy studentów, d) warunkowego przyjęcia na kolejny rok studiów, e) wydawania duplikatów dokumentów, wraz z terminem płatności, ogłaszane są corocznie do 20 października zarządzeniem Rektora i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej Uczelni, 2) oferty edukacyjnej, w której uczestnictwo nie jest obowiązkowe: a) dodatkowe egzaminy specjalistyczne, b) dodatkowe kursy, c) inne formy kształcenia, wraz z terminem płatności ogłaszane są nie później niż na 14 dni przed planowanym terminem płatności i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej” (§ 4 ust. 6 wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za studia*; zarzut z pkt. 3 postanowienia z dnia 24 kwietnia 2008 r.). Mając na względzie powyższą okoliczność, jak również biorąc pod uwagę samodzielny charakter tych zarzutów, Prezes UOKiK w dniu 31 grudnia 2010 r. wydał na podstawie art. 104 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.; dalej: k.p.a.) w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów decyzję częściową nr RWA-30/2010, w której zawarł rozstrzygnięcie dotyczące stosowania przez Uczelnię dwóch wskazanych powyżej niedozwolonych postanowień umownych wpisanych do rejestru.

Prezes UOKiK kontynuował natomiast prowadzone przeciwko Uczelni postępowanie w zakresie zarzutów nierozstrzygniętych ww. decyzją, tj. zarzutów postawionych w pkt. 1 i 3 postanowienia z dnia 24 kwietnia 2008 r. w przedmiocie rozszerzenia niniejszego postępowania.

Dalsza analiza materiału dowodowego zgromadzonego w trakcie postępowania wykazała, iż postępowanie może zostać rozstrzygnięte również w pozostałym zakresie. Z tego względu pismem z dnia 12 grudnia 2011 r. Prezes UOKiK zawiadomił Uczelnię – zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 10 § 1 k.p.a. – o zakończeniu postępowania dowodowego w przedmiotowej sprawie. Jednocześnie stronie został wyznaczony termin na zapoznanie się z aktami sprawy i ostateczne wypowiedzenie się co do zebranych dowodów w sprawie. Uczelnia nie skorzystała z uprawnienia do zapoznania się z aktami postępowania oraz wypowiedzenia się co do zebranych materiałów i dowodów.

**Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
ustalił, co następuje:**

Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie

Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie jest niepubliczną szkołą wyższą, wpisaną do rejestru uczelni niepublicznych i związków uczelni niepublicznych prowadzonego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Uczelnia prowadzi, na podstawie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i wydanych do niej przepisów wykonawczych oraz statutu zatwierdzonego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, działalność edukacyjną, której przedmiotem jest świadczenie usług w zakresie kształcenia na poziomie wyższych studiów zawodowych na kierunkach m.in.: pedagogika, politologia i filologia. Kształcenie odbywa się odpłatnie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Przychód osiągnięty przez Uczelnię w 2010 r., ustalony przez Prezesa UOKiK na podstawie zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) przez podatnika podatku dochodowego od osób prawnych CIT-8 za rok 2010, wyniósł [...] zł.

Warunki odpłatności za studia w WSP TWP oraz umowy zawierane ze studentami w tym zakresie:

W toku postępowania Prezes UOKiK ustalił, że Uczelnia zawiera ze studentami umowy określające warunki odpłatności za studia w formie pisemnej. Przy zawieraniu takich umów Uczelnia od początku roku akademickiego 2007/2008 na podstawie *Zarządzenia Nr 10/2007 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 1 października 2007 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem* posługiwała się wzorem umowy zatytułowanym *Umowa o warunkach odpłatności za studia*. Jak wskazano w § 1 ww. wzorca umownego, przedmiotem umowy było „określenie warunków odpłatności Studenta za studia w Uczelni, zgodnie z art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym”.

Stosowany przez Uczelnię wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności za studia* określał tylko niektóre warunki odpłatności za studia. Zawierał on bowiem:

- informację o wysokości i o terminach uiszczania wpisowego i czesnego,
- informację o możliwości wnoszenia opłaty czesnego jednorazowo bądź w dwóch, czterech lub ośmiu ratach,
- wysokość opłat z tytułu kosztów zakończenia studiów kończących się uzyskaniem stopnia zawodowego,
- rachunek bankowy Uczelni, na który należy wnosić opłaty,
- tryb wprowadzania podwyżek czesnego,
- zobowiązanie do uiszczania odsetek ustawowych w przypadku nieterminowego wniesienia opłaty,
- konsekwencje zwłoki w regulowaniu opłat,
- wykaz innych opłat pobieranych w toku studiów oraz tryb ich ogłaszania, jednakże bez wskazania wysokości tych opłat.

Ostatnia ze wskazanych kwestii uregulowana została w § 4 ust. 6 wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za studia*, gdzie zamieszczono postanowienie o treści:

„Opłaty:

- 1) wynikające z:
  - a) zaliczeń poprawkowych i egzaminów poprawkowych,
  - b) różnic programowych,
  - c) ponownego przyjęcia na studia z powodu skreślenia z listy studentów,
  - d) warunkowego przyjęcia na kolejny rok studiów,
  - e) wydawania duplikatów dokumentów,

wraz z terminem płatności, ogłaszane są corocznie do 20 października zarządzeniem Rektora i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej Uczelni.

- 2) oferty edukacyjnej, w której uczestnictwo nie jest obowiązkowe:
  - a) dodatkowe egzaminy specjalistyczne,
  - b) dodatkowe kursy,
  - c) inne formy kształcenia

wraz z terminem płatności ogłaszane są nie później niż na 14 dni przed planowanym terminem płatności i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej”.

W toku niniejszego postępowania *Zarządzenie Nr 10/2007 z dnia 1 października 2007 r.* zostało uchylone w drodze *Zarządzenia Nr 12/2008 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 8 października 2008 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem*, które wprowadziło nowy wzór *Umowy o warunkach odpłatności za studia*. Stosownie do § 2 ww. zarządzenia, nowo opracowany wzorzec miał zastosowanie od roku akademickiego 2008/2009 do studentów rozpoczynających naukę na pierwszym roku studiów. Nowo wprowadzony wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności za studia* regulował identyczny zakres kwestii związanych z warunkami odpłatności za studia co wzorzec obowiązujący uprzednio. Wzorzec nie został zatem uzupełniony o brakujące informacje dotyczące wysokości pobieranych w toku studiów opłat innych niż wpisowe, czesne oraz opłaty z tytułu kosztów zakończenia studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego.

Ponadto, w nowym wzorcu *Umowy o warunkach odpłatności za studia* postanowienie odpowiadające dotychczasowemu § 4 ust. 8 wzorca zostało zamieszczone w § 4 ust. 7, uzyskując treść:

„Opłaty:

- 1) wynikające z:
  - a) zaliczeń poprawkowych i egzaminów poprawkowych,
  - b) różnic programowych,
  - c) ponownego przyjęcia na studia z powodu skreślenia z listy studentów,
  - d) warunkowego przyjęcia na kolejny rok studiów,
  - e) wydawania duplikatów dokumentów,

wraz z terminem płatności, ogłaszane są corocznie do 20 października Uchwałą Senatu i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej Uczelni.

- 2) oferty edukacyjnej, w której uczestnictwo nie jest obowiązkowe:
  - a) dodatkowe egzaminy specjalistyczne,
  - b) dodatkowe kursy,

c) inne formy kształcenia

wraz z terminem płatności ogłaszane są nie później niż na 14 dni przed planowanym terminem płatności i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej”.

Jak wskazuje analiza treści powyższej klauzuli, w stosunku do uprzednio obowiązującego postanowienia zmianie uległo jedynie określenie wewnętrznego aktu Uczelni, na podstawie którego określana jest wysokość opłat, o których mowa w pkt. 1 postanowienia.

W dniu 1 lipca 2009 r. weszło w życie *Zarządzenie Nr 11/2009 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem*, wprowadzające nowy wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności za studia*. Na mocy § 2 ww. zarządzenia, nowo opracowany wzorzec miał zastosowanie od roku akademickiego 2009/2010 do studentów rozpoczynających naukę na pierwszym roku studiów. W nowym wzorcu postanowienie odpowiadające kwestionowanemu zostało zamieszczone w § 4 ust. 12, uzyskując treść:

„Opłaty:

1) wynikające z:

- a) zaliczeń poprawkowych jednego przedmiotu -----
- b) egzaminów poprawkowych, -----
- c) egzaminu komisyjnego, -----
- d) komisyjnego zaliczenia przedmiotu, -----
- e) powtarzania seminarium dyplomowego, -----
- f) poprawkowego egzaminu magisterskiego, -----
- g) poprawkowego egzaminu licencjackiego, -----
- h) różnic programowych:
  - za każdy egzamin -----
  - za jedno zaliczenie -----
  - za każde następne zaliczenie -----
- i) warunkowego przyjęcia na kolejny rok studiów:
  - za egzamin z jednego przedmiotu -----
  - za egzamin z dwóch przedmiotów -----
- j) wydania duplikatu indeksu, -----
- k) wydania duplikatu legitymacji studenckiej, -----
- l) wydania duplikatu dyplomu, -----
- m) wydania dodatkowego odpisu dyplomu w tłumaczeniu na język obcy -----

2) wynikające z oferty edukacyjnej, w której uczestnictwo nie jest obowiązkowe:

- a) dodatkowe egzaminy specjalistyczne,
- b) dodatkowe kursy,
- c) inne formy kształcenia

wraz z terminem płatności ogłaszane są nie później niż na 14 dni przed planowanym terminem płatności i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej”.

Przedmiotowy wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności* uzupełniono zatem o wysokość niektórych z innych opłat pobieranych w toku studiów, tj. w zakresie opłat,

o których mowa w pkt. 1 przytoczonego powyżej postanowienia. Niemniej, w dalszym ciągu nie wskazano wysokości opłat przewidzianych w jego pkt. 2.

Powyższy wzorzec został przez Uczelnię zmieniony *Zarządzeniem Nr 22/2009 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 1 października 2009 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem*. Kwestionowane postanowienie zostało w nim zmodyfikowane jedynie poprzez wpisanie w pkt. 1 konkretnych kwot, określających wysokość opłat pobieranych od studentów w roku akademickim 2009/2010.

Kolejna zmiana wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za studia* została dokonana *Zarządzeniem Nr 28/2011 Rektora WSP TWP w Warszawie z dnia 3 października 2011 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia zawieranej ze studentem oraz umowy o warunkach odpłatności za studia podyplomowej zawieranej ze słuchaczem studiów podyplomowych*, które weszło z dniem podpisania. W nowo wprowadzonym wzorcu postanowienie analogiczne do stanowiącego przedmiot niniejszego postępowania zostało zamieszczone w pkt. 13, uzyskując brzmienie:

„Opłaty:

- 1) wynikające z:
  - a) powtarzania seminarium dyplomowego 600,00 zł;
  - b) warunkowego podjęcia studiów w roku następnym:
    - za egzamin z jednego przedmiotu 350,00 zł;
    - za egzamin z dwóch przedmiotów 500,00 zł;
  - c) różnic programowych:
    - za każdy egzamin 50,00 zł;
    - za jedno zaliczenie 35,00 zł;
    - za każde następne zaliczenie 20,00 zł;
  - d) opłat administracyjnych za ponowne przyjęcie na studia 250,00 zł;
  - e) wydania dyplomu ukończenia studiów wraz z dwoma odpisami 60,00 zł;
  - f) wydania dodatkowego odpisu dyplomu w tłumaczeniu na język obcy 40,00 zł;
  - g) wydania duplikatu dyplomu ukończenia studiów 90,00 zł;
  - h) wydania duplikatu indeksu 6,00 zł;
  - i) wydania duplikatu elektronicznej legitymacji studenckiej 25,00 zł
- 1) wynikające z oferty edukacyjnej, w której uczestnictwo nie jest obowiązkowe:
  - a) dodatkowe egzaminy specjalistyczne,
  - b) dodatkowe kursy,
  - c) inne formy kształcenia

wraz z terminem płatności ogłaszane są nie później niż na 14 dni przed planowanym terminem płatności i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej”.

Z treści *Uchwały Nr 14/2011 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Warszawie z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wysokości: opłaty rejestracyjnej, czesnego, opłat za różnice programowe, warunkowe podjęcie studiów w roku następnym oraz za wydanie dokumentów i duplikatów dla studentów przyjętych na studia w roku akademickim 2011-2012* wynika, że za świadczone w toku studiów usługi, o których była mowa w wersjach kwestionowanego postanowienia obowiązujących w latach 2007-2010, a które nie zostały

uwzględnione w postanowieniu zawartym w aktualnie stosowanym wzorcu umownym (zaliczenia poprawkowe, egzaminy poprawkowe, egzaminy komisyjne, itd.), nie są obecnie pobierane opłaty.

Pozostałe ustalenia:

W prowadzonym przez Prezesa UOKiK rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. (dalej również jako: rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, rejestr klauzul abuzywnych, rejestr), zamieszczone zostały m.in. postanowienia o treści:

- „Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego”, uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: SOKiK) z dnia 5 października 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 20/05) i wpisane do ww. rejestru w dniu 3 kwietnia 2006 r. pod numerem 642;
- „Uczelnia zastrzega sobie prawo zmiany warunków niniejszej umowy, które nastąpi poprzez zarządzenie Kanclerza Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej w Łodzi, nie wymaga to wypowiedzenia warunków niniejszej umowy. Zarządzenia podane zostanie do wiadomości studentów przez ogłoszenie na tablicy informacyjnej oraz w dziekanacie”, uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 21 kwietnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 49/05) i wpisane do rejestru w dniu 20 czerwca 2006 r. pod numerem 756;
- „Zarządzenia, o których mowa w § 1 ust. 2 o treści - nauka w Uczelni jest odpłatna, szczegółowe regulacje dotyczące opłat określają zarządzenia Kanclerza WSDG - podaje się do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na tablicach ogłoszeniowych Uczelni”, uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 5 września 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 120/05) i wpisane do rejestru w dniu 30 listopada 2007 r. pod numerem 1287.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

I. Interes publicznoprawny

Podstawą zastosowania przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie stwierdzenie przez Prezesa UOKiK, iż w wyniku stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów zagrożony został interes publicznoprawny. Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ustawa ta określa warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Przepis ten przesądza o przynależności niniejszej ustawy do dziedziny prawa publicznego, jak również o wyłączeniu możliwości podejmowania przez Prezesa UOKiK działań w celu ochrony interesów indywidualnych czy grupowych. W toku

postępowania i przy wydawaniu decyzji Prezes UOKiK jest zatem rzecznikiem interesu publicznego. Rola ta wynika nie tylko z celu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, lecz również z jednej z naczelných zasad postępowania administracyjnego, tj. zasady uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli, określonej w art. 7 k.p.a. Wobec powyższego, wykazanie wystąpienia zagrożenia interesu publicznoprawnego w danej sprawie stanowi podstawową przesłankę warunkującą możliwość jej rozstrzygnięcia w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W ocenie Prezesa UOKiK, niniejsza sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą studentami Uczelni. Należy przy tym zauważyć, że interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy, naruszenie zbiorowego interesu konsumentów stanowi jednocześnie naruszenie interesu publicznoprawnego. Wobec powyższego uzasadnione było podjęcie przez Prezesa UOKiK w niniejszej sprawie działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

II. Przesłanki stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje możliwość kontroli przez Prezesa UOKiK działań przedsiębiorców podejmowanych w stosunkach prawnych z konsumentami, wprowadzając mechanizmy ochrony tzw. zbiorowych interesów konsumentów. Definiując w art. 4 pkt 12 pojęcie konsumenta ustawa odsyła do art. 22¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.; dalej również: k.c.), zgodnie z którym konsumentem jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Materialnoprawną podstawę do oceny działań przedsiębiorcy w powyższym aspekcie stanowi przepis art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z jego ust. 1, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy (art. 24 ust. 2 ustawy). Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów (art. 24 ust. 3 ustawy). Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców.

Przepis art. 24 ust. 2 ww. ustawy zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesy konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił: stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Jak wynika z powyższego, dla uznania działania przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów niezbędne jest wykazanie, iż spełnione zostały kumulatywnie trzy przesłanki:

- 1) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy;
- 2) działanie to jest bezprawne;
- 3) działanie to godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Ad 1) WSP TWP jako przedsiębiorca

Postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, podobnie jak każde inne postępowanie administracyjne, toczy się z udziałem osób mających przymiot strony. Zgodnie z art. 101 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stroną postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jest każdy, wobec kogo zostało wszczęte postępowanie.

W niniejszej sprawie stroną, wobec której zostało wszczęte postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, jest Wyższa Szkoła Pedagogiki Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie.

Ustalając zakres podmiotowy stosowania ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy mieć na względzie cel regulacji jej norm, jakim jest przeciwdziałanie, w formach władczych, antykonsumenckim zachowaniom profesjonalnych uczestników rynku, prowadzących działalność gospodarczą. Zakaz stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zawarty w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stosuje się zatem jedynie do przedsiębiorców i ich związków.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera legalną definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z art. 4 pkt 1 tej ustawy, pod pojęciem tym należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, a także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (lit. a), osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu (lit. b), a także związek przedsiębiorców (lit. d).

Pod pojęciem „przepisów o swobodzie działalności gospodarczej”, o których mowa w art. 4 pkt 1 (*in initio*) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, należy rozumieć przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095, z późn. zm.). Stosownie do jej art. 4 ust. 1 za przedsiębiorcę uważa się osobę fizyczną, osobę prawną i jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Właściwą dla przedsiębiorcy działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (art. 2 ww. ustawy).

W świetle poglądów formułowanych w orzecznictwie¹ oraz literaturze prawa² nie ulega wątpliwości, iż uczelnia niepubliczna jako podmiot, który odpłatnie i systematycznie prowadzi zajęcia dydaktycznie, świadcząc usługi edukacyjne na rzecz studentów, jest przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Judykatura i przedstawiciele doktryny różnią się natomiast co do tego, czy status przedsiębiorcy należy

---

¹ Zob. w szczególności: uchwała SN z dnia 3 lipca 2003 r. (sygn. akt III CZP 38/03; opubl. w Prokuratura i Prawo 2004, nr 1, poz. 39) oraz wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2004 r. (sygn. akt III SK 22/04).

² K. Kohutek [w:] K. Kohutek, M. Sieradzka, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 105-106.

przypisać uczelni bezpośrednio na podstawie art. 4 pkt 1 (*in initio*) ww. ustawy, czy też w oparciu o jej art. 4 pkt 1 lit. a.

W ocenie Prezesa UOKiK Uczelnia, świadcząc odpłatnie usługi edukacyjne na rzecz studentów, ma status przedsiębiorcy na gruncie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Dokonując takiej oceny Prezes UOKiK miał na uwadze, iż zawarte w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej pojęcie przedsiębiorcy opiera się na dwóch kryteriach: podmiotowym i funkcjonalnym.

Pierwsze z przywołanych kryteriów, tj. kryterium podmiotowe, odnosi się do określonego ustawowo statusu prawnego, ograniczając zakres pojęcia przedsiębiorcy do trzech kategorii podmiotów: osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Uczelnia ma osobowość prawną, o czym stanowi art. 12 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, nie budzi zatem wątpliwości, iż spełnia kryterium podmiotowe uznania jej za przedsiębiorcę w rozumieniu przywołanej powyżej definicji.

Drugie kryterium pojęcia przedsiębiorcy, tj. jego element funkcjonalny, łączy się z prowadzeniem działalności gospodarczej, do zakresu której zalicza się także działalność zawodową. Dla uznania określonej działalności za działalność gospodarczą konieczne jest łączne spełnienie trzech warunków. Po pierwsze, dana działalność musi być działalnością zarobkową, po drugie, działalnością wykonywaną w sposób zorganizowany oraz, po trzecie, w sposób ciągły.

Odnosząc się do pierwszego ze wskazanych powyżej warunków uznania danej działalności za działalność gospodarczą należy zauważyć, że uczelnie niepubliczne definiowane są powszechnie jako organizacje niedochodowe, aczkolwiek nie wynika to jednoznacznie z przepisów prawa. Zasady gospodarki finansowej uczelni niepublicznych, w tym sposób dysponowania środkami finansowymi, określane są w statutach tych podmiotów, nadawanych przez ich założycieli albo uchwalanych przez organy kolegialne uczelni.

Niewątpliwie uczelnie niepubliczne co do zasady nie są tworzone w celach komercyjnych. Ich działalność nie jest nakierowana bezpośrednio na osiągnięcie zysku, lecz służy realizacji ustawowo określonych zadań, którymi w świetle art. 13 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym są przede wszystkim kształcenie studentów oraz prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenie usług badawczych. W związku z tym ewentualne nadwyżki finansowe uzyskiwane przez uczelnie niepubliczne powinny być przeznaczane na cele statutowe, takie jak rozwój własnej bazy naukowo-dydaktycznej oraz inwestycje badawcze. Uczelnie niepubliczne działają zatem zgodnie z zasadą maksymalizacji użyteczności, nie zaś maksymalizacji zysku.

Niemniej okoliczność, czy uczelnia niepubliczna z działalności dydaktycznej prowadzonej na rzecz studentów generuje zysk, nie ma przesądzającego znaczenia dla oceny, czy jej działalność w tym zakresie ma charakter działalności gospodarczej. Powyższa teza znajduje potwierdzenie w orzecznictwie i piśmiennictwie.

W doktrynie wypracowanej na gruncie przepisów o działalności gospodarczej rozróżnia się pojęcie zysku od zarobku, wskazując, iż z tym drugim mamy do czynienia w przypadku działalności non profit. Jest to działalność podmiotu, z której zarobek w całości jest przeznaczany na pokrycie kosztów jego funkcjonowania oraz/lub realizację celów

statutowych³. Zarazem w piśmiennictwie podnosi się, że działanie podejmowane bez zamiaru osiągnięcia zysku nie pozbawia automatycznie tej działalności charakteru działalności gospodarczej⁴.

Przychody uzyskiwane przez uczelnię niepubliczną zarówno z prowadzonej działalności dydaktycznej, badawczej, jak i z wyodrębnionej działalności gospodarczej, w większości przypadków mogą służyć jedynie realizacji celów, dla których uczelnia została powołana. Takie ograniczenie możliwości dysponowania przychodem uzyskiwanym przez uczelnię zbliża ją do działalności gospodarczej prowadzonej przez fundacje i stowarzyszenia, w przypadku których ustawa również ogranicza możliwości w zakresie dysponowania dochodem uzyskanym z prowadzonej działalności. Powyższe pozwala przyjąć, iż uczelnia niepubliczna ma charakter instytucji non profit. W stosunkach zewnętrznych wspomniana działalność w zasadzie niczym nie będzie odbiegać od działalności innych podmiotów prowadzących ją w celu osiągnięcia zysku (a nie tylko zarobku). Wspomniane rozróżnienie na pojęcia „zarobku” oraz „zysku” ma zatem znaczenie jedynie w stosunkach wewnętrznych danego podmiotu, jako że przesądza o celach przeznaczenia wypracowanego dochodu.

Również w orzecznictwie Sądu Najwyższego (dalej: SN) za utrwalone należy uznać stanowisko, zgodnie z którym o gospodarczym charakterze działalności nie decyduje ukierunkowanie na osiąganie zysku⁵. Każda bowiem działalność gospodarcza zmierza do realizacji konkretnego celu i podlega określonym regułom ekonomicznym. Podstawową zasadą, której podporządkowana powinna być wszelka działalność gospodarcza, jest zasada racjonalnego gospodarowania, nazywana w skrócie zasadą gospodarności. Zawsze więc działalność powinna być prowadzona racjonalnie, ale nie zawsze jej celem jest osiągnięcie zysku. Prowadzący tę działalność może jedynie zmierzać do pokrywania wydatków związanych z dążeniem do osiągnięcia celu swojej działalności z przychodów z niej osiąganych. Z tego względu za podmiot prowadzący działalność gospodarczą uznano spółdzielnie mieszkaniowe, których podstawowym celem jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków i ich rodzin, a prowadzona przez nie działalność gospodarcza nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁶. Kwestię, czy działalność gospodarcza powinna zawsze być nastawiona na zysk, SN rozważał również w uchwale z dnia 11 maja 2005 r. (sygn. akt III CZP 11/05)⁷, w odniesieniu do działalności prowadzonej przez samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej. SN uznał, iż chociaż motywem działalności takich zakładów nie jest osiąganie zysku, lecz zaspokajanie potrzeb ludności w dziedzinie zdrowia, niewątpliwie jednak działalność leczniczą zakładów charakteryzuje dążenie do jej racjonalizacji według rachunku ekonomicznego. Jest to zatem – a przynajmniej w założeniu powinna być – działalność prowadzona według zasad racjonalnego gospodarowania, co – jak uznał SN – jest

---

³ W. J. Katner, *Prawo działalności gospodarczej. Komentarz. Orzecznictwo. Piśmiennictwo*, Warszawa 2003, s. 25.

⁴ Por.: W. Kubala, *Prawo działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 45; S. Czarnow, *Działalność gospodarcza jednostek samorządu terytorialnego jako element gospodarki komunalnej*, Rejent nr 2-3/2002, s. 48.

⁵ Tak m.in. w uchwale SN z dnia 14 maja 1998 r. (sygn. akt III CZP 12/98; opubl. w OSNC 1998, nr 10, poz. 151), uchwale SN z dnia 26 kwietnia 2002 r. (sygn. akt III CZP 21/02; opubl. w OSNC 1002, nr 12, poz. 149), wyroku SN z 6 grudnia 2007 r. (sygn. akt III SK 16/07; opubl. w Dz. Urz. UOKiK 2008 nr 2 poz. 21).

⁶ Por. m.in.: uchwała SN z dnia 6 grudnia 1991 r. (sygn. akt III CZP 117/91; opubl. w OSNCP 1992, nr 5, poz. 65) i uchwała SN z dnia 26 kwietnia 2002 r. (sygn. akt III CZP 21/02; opubl. w OSNC 2002, nr 12, poz. 149).

⁷ Opubl. w OSNC 2006/3/48.

wystarczającym kryterium dla uznania jej za działalność gospodarczą⁸. Zbieżne stanowisko przyjął Naczelny Sąd Administracyjny (dalej; NSA), uznając, że działalność gospodarcza powinna być prowadzona racjonalnie, ale nie zawsze jej celem jest osiągnięcie zysku⁹.

Pozwala to stwierdzić, że działalność uczelni niepublicznych podporządkowana jest zasadzie racjonalnego gospodarowania. Tym samym pierwszą przesłanką niezbędną dla uznania danej działalności za działalność gospodarczą należy uznać za spełnioną.

Uczelnia niepubliczna spełnia także drugi z warunków uznania prowadzonej przez nią działalności za działalność gospodarczą, tj. warunek prowadzenia jej w sposób zorganizowany. W literaturze zorganizowanie działalności utożsamia się z dokonaniem wyboru formy organizacyjno-prawnej. Uczelnia niepubliczna ma osobowość prawną z mocy prawa, a przepisy ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz statut uczelni w sposób szczegółowy określają jej ustrój i sposób funkcjonowania. Działalność uczelni ma zatem bez wątpienia charakter zorganizowany.

Nie ulega również wątpliwości, że działalność uczelni niepublicznej realizuje także trzecią przesłankę konieczną dla zakwalifikowania jej jako działalności gospodarczej, tj. przesłankę ciągłości działania. Przesłankę tę powszechnie rozumie się jako istnienie zamiaru powtarzalności określonych czynności celem osiągnięcia dochodu. Funkcjonowanie uczelni zakłada podejmowanie określonych czynności w ramach ustalonych z góry cykliów – lat i semestrów akademickich, co przesądza o zamiarze powtarzalności tych działań i dowodzi istnienia cechy ciągłości działania.

Mając na względzie wskazane powyżej cechy działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej uznać należy, że uczelnia niepubliczna jako podmiot świadczący odpłatne usługi edukacyjne taką działalność prowadzi.

W tym miejscu warto również przywołać uchwałę z dnia 3 lipca 2003 r. (sygn. akt III CZP 38/03), w której SN dokonał oceny działalności uczelni niepublicznej w sferze świadczenia usług edukacyjnych pod kątem wskazanych powyżej warunków uznania danej działalności za działalność gospodarczą. Wprawdzie zawarte w powyższej uchwale rozważania zostały sformułowane w oparciu o nieobowiązujące już przepisy ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 z późn. zm.¹⁰) oraz ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385 z późn. zm.¹¹), lecz – w ocenie Prezesa UOKiK – zachowują aktualność również pod rządami aktualnie obowiązujących przepisów. W uchwale tej SN sformułował pogląd, iż „odpłatne i systematyczne wykonywanie przez uczelnię niepubliczną zajęć dydaktycznych jest wykonywaniem przez osobę prawną, we własnym imieniu, zawodowo działalności usługowej w sposób zorganizowany i ciągły. Działalność taka, wykonywana przez uprawnionych pracowników uczelni, charakteryzuje się profesjonalnym charakterem, jest podporządkowana regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania, jest działaniem wykonywanym na własny rachunek uczelni jako odrębnej osoby prawnej, a nie na rachunek jej założyciela, a ponadto charakteryzuje się niewątpliwie powtarzalnością działań i uczestnictwem w obrocie gospodarczym. (...) Wobec powyższego działalność polegająca na świadczeniu przez uczelnię niepubliczną odpłatnych usług edukacyjnych w sposób

⁸ Podobnie: R. Trzaskowski, *Działalność gospodarcza w rozumieniu przepisów prawa cywilnego na tle orzecznictwa*, Glosa 2006 nr 2, s. 29.

⁹ Por.: wyrok NSA z 15 września 2005 r. (sygn. akt FSK 2643/04; opubl. w LEX nr 1538810).

¹⁰ Przepisy ustawy - Prawo działalności gospodarczej powoływane przez SN w uchwale z dnia 3 lipca 2003 r. utraciły moc w dniu 21 sierpnia 2004 r.

¹¹ Ustawa o szkolnictwie wyższym przestała obowiązywać z dniem 1 września 2005 r.

spełniający wymogi uznania tej działalności za działalność gospodarczą w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy - Prawo działalności gospodarczej pozwala na uznanie takiego podmiotu za przedsiębiorcę”.

Należy zaznaczyć, iż przymiotu przedsiębiorcy nie odbiera uczelni przepis art. 106 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którym prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczalnej, artystycznej, sportowej, diagnostycznej, rehabilitacyjnej lub leczniczej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Przepis ten ma bowiem tylko to znaczenie, że wskazuje, iż do tej kategorii podmiotów nie stosuje się wynikających z ustawy o swobodzie działalności gospodarczej rygorów regulujących zasady prowadzenia działalności gospodarczej (uczelnie nie podlegają wpisowi do rejestru przedsiębiorców).

Jednakże, nawet gdyby uznać, że Uczelnia nie spełnia przesłanek uznania za przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tzn. że nie wypełnia definicji przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, to niewątpliwie można przyjąć, iż spełnia ona kryteria definicji przedsiębiorcy z art. 4 pkt 1 lit. a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie bowiem z powyższym przepisem, przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Nie ulega wątpliwości, iż Uczelnia świadcząc usługi edukacyjne prowadzi działalność w sferze użyteczności publicznej. W prawie polskim brak jest wprawdzie definicji „użyteczności publicznej”, dla wyjaśnienia tego zjawiska powszechnie przyjmuje się jednak za punkt wyjścia pojęcie „dóbr lub usług zbiorowych”. Ze względu na rolę społeczną, jaką dobra takie i usługi odgrywają, gwarantem ich dostępności jest państwo, które świadczy je lub organizuje, stwarzając specyficzne warunki funkcjonowania ich dostarczycieli, m.in. poprzez udzielanie im wsparcia finansowego¹². W uchwale z dnia 12 marca 1997 r. (sygn. akt TK W 8/96) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zadania mające charakter użyteczności publicznej należy rozumieć możliwie najszerzej. Do zadań użyteczności publicznej Trybunał zaliczył między innymi rozwój nauki oraz zapewnienie oświaty. Oznacza to, że zapewnienie edukacji należy do władz publicznych. Na poziomie szkolnictwa wyższego zadanie to realizują publiczne oraz niepubliczne szkoły wyższe.

W tym miejscu należy ponadto nadmienić, że w wyroku z dnia 7 kwietnia 2004 r. (sygn. akt SK 22/04) SN jednoznacznie orzekł, iż świadczenie usług edukacyjnych jest działalnością w sferze użyteczności publicznej, w zakresie szkolnictwa wyższego realizowaną przez publiczne oraz niepubliczne szkoły wyższe.

Wobec powyższego, również Uczelnia w zakresie swojej działalności świadczy usługi o charakterze użyteczności publicznej, co oznacza, że posiada status przedsiębiorcy na gruncie art. 4 pkt 1 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Mając na względzie powyższe rozważania stwierdzić należy, iż Uczelnia jako podmiot świadczący odpłatnie usługi edukacyjne spełnia przesłanki uznania jej za przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

---

¹² Por.: E. Modzelewska-Wąchal, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2002, str. 32-33.

Ad 2) Bezprawność działań podejmowanych przez Uczelnię

Drugą z przesłanek koniecznych dla stwierdzenia naruszenia art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest bezprawność działań podejmowanych przez przedsiębiorcę.

Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów co do zasady nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Przepisy te w większości mają bowiem charakter procesowy. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów aktów prawa powszechnie obowiązującego, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Bezprawność, do której odwołał się ustawodawca definiując pojęcie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, należy zatem rozumieć jako sprzeczność z prawem. Jako sprzeczne z prawem kwalifikuje się zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, a także w umowie międzynarodowej oraz akcie prawa unijnego, mających bezpośrednio zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są nadto: czyny zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnoprawnym, zawartymi w aktach normatywnych z zakresu prawa cywilnego i administracyjnego. Przedsiębiorca dopuszcza się zatem działań sprzecznych z prawem wówczas, gdy podejmuje działania niezgodne z przepisami, jak i wtedy, gdy nie dopełnia ciężącego na nim prawnego obowiązku. Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy, a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Jak zostało wskazane powyżej, bezprawność działań przedsiębiorcy wynika, co do zasady, z naruszenia powszechnie obowiązujących przepisów innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Niemniej, ustawa w jednym przypadku wprost identyfikuje działanie przedsiębiorcy jako bezprawne – mianowicie, działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK. Jak wskazał SOKiK w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII AmA 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustalą się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorec umowny zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do stwierdzenia bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone prowadzony jest przez Prezesa UOKiK na podstawie wydawanych przez SOKiK prawomocnych wyroków, uwzględniających powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.). Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę jawności rejestru. Oznacza to, że rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, tzn. każdy ma do niego

prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest niemożność zasłaniania się nieznaną jakością dokonanych w nim wpisów.

Stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez SOKiK za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, jest prawnie zakazane. Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., prawomocny wyrok SOKiK wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, przytaczający treść postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania, ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanych za niedozwolone postanowień do rejestru klauzul abuzywnych. Przywołany przepis rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Jak podnosi się w piśmiennictwie, przepis ten „dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciw wszystkim. Przepis ten wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek *erga omnes*”¹³. Należy podkreślić również, że art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok SOKiK ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii podmiotów nim objętych. Zatem zgodnie z regułą *lege non distinguente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który zakwestionowaną klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umowne. Oznacza to, że od chwili wpisania klauzuli uznanej wyrokiem SOKiK za niedozwolone postanowienie umowne do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK żaden z uczestników obrotu prawnego nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) SN jednoznacznie rozstrzygnął, że „stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów”. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień umownych przez przedsiębiorcę, który nie był stroną postępowania sądowego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, w wyniku którego dana klauzula została wpisana do rejestru klauzul abuzywnych, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy również podkreślić, że dla uznania, że klauzula stanowiąca przedmiot postępowania przed Prezesem UOKiK oraz klauzula wpisana do rejestru klauzul abuzywnych są tożsame w treści, nie jest konieczna literalna identyczność porównywanych postanowień. Zabiegi stylistyczne, polegające na przestawieniu szyku zdania, zmianie użytych wyrazów czy zastosowaniu synonimów, nie eliminują bowiem abuzywnego charakteru danego postanowienia. W celu uznania postanowień za tożsame wystarczy, żeby hipoteza klauzuli kwestionowanej w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru. Pogląd powyższy należy uznać za ugruntowany również w orzecznictwie. W wyroku z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt XVII AmA 46/04) SOKiK wskazał, iż nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych

---

¹³ H. Ciepla, [w:] K. Piasecki [red.], *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II*, Warszawa 2001, s. 249.

klauzul. Głównym czynnikiem przesadzającym powinien być, zdaniem SOKiK, cel, jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame. Stanowisko to znalazło także potwierdzenie w uchwale SN z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), w której SN argumentował, iż „stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru”.

W celu wykazania bezprawności działań przedsiębiorcy konieczne jest zatem ustalenie, że treść postanowień zawartych w stosowanym przez niego wzorcu umownym mieści się w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru.

W niniejszym postępowaniu Prezes UOKiK zakwestionował stosowanie przez WSP TWP postanowienia zamieszczonego we wzorcu umownym zatytułowanym *Umowa o warunkach odpłatności za studia*.

Uczelnia, zgodnie z art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, zawiera ze studentami umowy o kształcenie, wykorzystując wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności za studia*, wprowadzany zarządzeniem Rektora Uczelni. Akt ten niewątpliwie stanowi wzorzec umowny w rozumieniu art. 384 § 1 k.c. Zawiera bowiem jednostronnie przygotowane z góry, przed zawarciem umowy, gotowe klauzule umowy, które poprzez włączenie ich do stosunku prawnego między Uczelnią a studentem regulują ich wzajemne zobowiązania o charakterze cywilnoprawnym. Dotychczasowe orzecznictwo SOKiK w pełni potwierdza, że „wewnątrzuczelniane akty o charakterze abstrakcyjnym”, takie jak regulaminy studiów, statuty czy zarządzenia, mają charakter wzorców umownych¹⁴. Tym bardziej charakter taki należy przypisać wzorcowi *Umowy o warunkach odpłatności za studia*.

W § 4 ust. 6 wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za studia* zawarte zostało postanowienie o treści:

„Opłaty:

- 1) wynikające z:
  - a) zaliczeń poprawkowych i egzaminów poprawkowych,
  - b) różnic programowych,
  - c) ponownego przyjęcia na studia z powodu skreślenia z listy studentów,
  - d) warunkowego przyjęcia na kolejny rok studiów,
  - e) wydawania duplikatów dokumentów,

wraz z terminem płatności, ogłaszane są corocznie do 20 października zarządzeniem Rektora i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej Uczelni.

- 2) oferty edukacyjnej, w której uczestnictwo nie jest obowiązkowe:

- a) dodatkowe egzaminy specjalistyczne,
- b) dodatkowe kursy,
- c) inne formy kształcenia

wraz z terminem płatności ogłaszane są nie później niż na 14 dni przed planowanym terminem płatności i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej”.

---

¹⁴ Por. m.in.: wyrok SOKiK z dnia 7 sierpnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 45/05), wyrok SOKiK z dnia 27 lutego 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 105/04), wyrok SOKiK z dnia 24 sierpnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 115/05).

Zdaniem Prezesa UOKiK, treść tego postanowienia jest tożsama z treścią następujących postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych:

- „Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego”, uznanego za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 5 października 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 20/05) i wpisanego do rejestru pod numerem 642;
- „Uczelnia zastrzega sobie prawo zmiany warunków niniejszej umowy, które nastąpi poprzez zarządzenie Kanclerza Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej w Łodzi, nie wymaga to wypowiedzenia warunków niniejszej umowy. Zarządzenia podane zostanie do wiadomości studentów przez ogłoszenie na tablicy informacyjnej oraz w dziekanacie”, uznanego za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 21 kwietnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 49/05) i wpisanego do rejestru pod numerem 756;
- „Zarządzenia, o których mowa w § 1 ust. 2 o treści - nauka w Uczelni jest odpłatna, szczegółowe regulacje dotyczące opłat określają zarządzenia Kanclerza WSDG - podaje się do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na tablicach ogłoszeniowych Uczelni”, uznanego za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 5 września 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 120/05) i wpisanego do rejestru pod numerem 1287.

W wyroku z dnia 5 września 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 120/05) SOKiK uznał przytoczone postanowienie umowne za niedozwolone ze względu na naruszenie przez szkołę obowiązku doręczania konsumentowi wzorca umowy. W uzasadnieniu wyroku SOKiK podniósł, iż w świetle uregulowania zawartego w art. 384 § 1 k.c. każda umowa zawierana z użyciem wzorca wymaga jego doręczenia drugiej stronie umowy. Od powyższej zasady zostały przewidziane dwa wyjątki w art. 384 § 2 k.c. Stworzenie możliwości łatwego zapoznania się z treścią wzorca (jako alternatywa wobec doręczenia wzorca) jest wystarczającą przesłanką wiązania wzorca, po pierwsze, w umowach niekonsumenckich, gdy posługiwanie się wzorcem jest w stosunkach danego rodzaju zwyczajowo przyjęte, po drugie, w konsumenckich umowach bagatelnych, tj. umowach powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego. W związku z tym, że umowy między szkołą a jej słuchaczami mają charakter umów konsumenckich i nie można uznać, że są to umowy zawierane w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego, nie można odnieść do nich wyjątków wskazanych w art. 384 § 2 k.c., o których mowa powyżej. W świetle obowiązujących przepisów prawa, koniecznym warunkiem do związania słuchacza treścią wzorca umownego przygotowanego przez szkołę jest doręczenie go słuchaczowi. Dlatego też, w ocenie SOKiK, podanie informacji o wysokości opłat poprzez wydanie zarządzenia rektora nie stanowi gwarancji, że te informacje z pewnością do konsumenta dotrą. Może to rodzić negatywne skutki, np. w postaci powstania zadłużenia w opłatach z powodu braku wiedzy o ich podwyżce. SOKiK wskazał także, iż obowiązek doręczenia dotyczy zarówno pierwotnego wzorca, jak i każdego kolejnego wzorca, poprzez który szkoła wprowadza zmianę do treści istniejącego już stosunku prawnego (art. 384¹ k.c.). Reasumując, podanie informacji o wysokości opłat poprzez wydanie zarządzenia rektora nie gwarantuje studentowi rzetelnej informacji o zmianie treści umowy zawartej ze szkołą w zakresie ewentualnej zmiany opłat, które winien on ponosić.

Analogiczna sytuacja ma miejsce w ramach kwestionowanego postanowienia, stosowanego przez WSP TWP. W ocenie Prezesa UOKiK nie ulega wątpliwości,

iz ogłoszenie informacji o dokonanych zmianach opłat za usługi edukacyjne poprzez wydanie zarządzenia rektora Uczelni oraz zamieszczenie stosownej wzmianki na stronie internetowej Uczelni nie gwarantuje, iż studenci rzeczywiście otrzymają informacji o zmianie wysokości opłat – tj., że informacja taka faktycznie do nich dotrze. Z kwestionowanego postanowienia nie wynika, czy student otrzymuje informację o zmianie wysokości opłat na swoje indywidualne konto, czy też informacja taka zostaje umieszczona na stronie internetowej Uczelni. Prowadzi to do wniosku, że przedmiotowe informacje nie zostają studentowi realnie dostarczone, lecz musi on ich poszukiwać, wykazując własną aktywność. Natomiast, jak wyraźnie wynika z art. 384 k.c., warunkiem koniecznym związania słuchacza treścią wzorca umownego przygotowanego przez Uczelnię jest jego dostarczenie studentowi, nie zaś jego „podanie do ogólnej wiadomości” w niesprecyzowany sposób, w bliżej nieokreślonym czasie i miejscu.

Mając na względzie, że podawanie informacji o wysokości opłat na stronie internetowej Uczelni, podobnie jak wywieszanie takiej informacji na tablicy ogłoszeniowej uczelni lub w dziekanacie, nie wypełnia warunku doręczania konsumentom wzorców umownych, wynikającego z art. 384 i art. 384¹ k.c., należy uznać, że porównywane klauzule, tj. klauzula stosowana przez Uczelnię, jak i wskazane powyżej klauzule wpisane do rejestru postanowień wzorców umów za niedozwolone pod numerami 642, 756 i 1287 są ze sobą zbieżne. Wobec powyższego uzasadnione jest stwierdzenie, że przytoczone powyżej postanowienie stosowane przez WSP TWP jest tożsame z treścią postanowień wpisanych do rejestru klauzul abuzywnych.

Zarządzeniem Nr 11/2009 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem, które weszło w życie w dniu 1 lipca 2009 r., kwestionowane postanowienie wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za studia* zostało zmienione częściowo, tj. w zakresie jego pkt. 1, dotyczącego opłat wynikających z zaliczeń poprawkowych, egzaminów poprawkowych, egzaminów komisyjnych, różnic programowych, itp. Zmiana polegała na określeniu bezpośrednio w treści umowy wysokości opłat pobieranych za ww. usługi. Bez zmian pozostała natomiast regulacja określona w pkt. 2 kwestionowanego postanowienia, odnosząca się do opłat wynikających z oferty edukacyjnej, w której uczestnictwo nie jest obowiązkowe, tj. opłat za dodatkowe egzaminy specjalistyczne, dodatkowe kursy, i inne, bliżej niesprecyzowane formy kształcenia. W zakresie tych trzech kategorii opłat postanowienie w dalszym ciągu przewidywało ich ogłaszanie poprzez podanie do ogólnej wiadomości na stronie internetowej.

Kolejne wersje wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za studia*, stosowane przy zawieraniu umów ze studentami w latach akademickich 2010/2011 i 2011/2012, nie wniosły żadnych zmian istotnych z punktu widzenia oceny abuzywności zarówno w zakresie pkt. 1, jak i pkt. 2 kwestionowanego postanowienia.

W związku z powyższym stwierdzić należy, iż Uczelnia, dokonując opisaną powyżej zmiany co do pkt. 1 klauzuli zakwestionowanej w pkt. 3 postanowienia z dnia 24 kwietnia 2008 r. w przedmiocie rozszerzenia niniejszego postępowania, zaprzestała w tym zakresie stosowania postanowienia tożsamego pod względem treści z klauzulami wpisanymi do rejestru klauzul abuzywnych. Jednocześnie jednak Uczelnia, stosując nadal postanowienie zawarte w pkt. 2 zakwestionowanej klauzuli, w dalszym ciągu stosuje postanowienie wpisane do ww. rejestru.

Ad 3) Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów

Dla stwierdzenia przez Prezesa UOKiK stosowania praktyki określonej w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów niezbędne jest wykazanie, że kwestionowane działania przedsiębiorcy godzą w zbiorowy interes konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie objaśnia znaczenia pojęć „godzenia w interesy konsumentów” oraz „zbiorowego interesu konsumentów”, wskazując jedynie w art. 24 ust. 3, iż nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Nie ulega jednak wątpliwości, że działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków. Natomiast przez interes zbiorowy należy rozumieć interes dotyczący konsumentów jako określonej zbiorowości. Stąd konkluzja, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów ma miejsce wówczas, gdy negatywnymi skutkami działań przedsiębiorcy dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, mających status konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów oznacza zatem narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów, poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę, obejmującą tak działania, jak i zaniechania. Ponadto, godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na dokonaniu ich naruszenia, jak i na jedynie stworzeniu dla nich zagrożenia.

Kwestionowane w niniejszym postępowaniu działania Uczelni godzą w interesy konsumentów rozumiane jako prawo do kształtowania umowy z Uczelnią o pobieranie nauki na studiach niestacjonarnych zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Na skutek zamieszczenia przez Uczelnię we wzorcu umownym wskazanych w sentencji decyzji postanowień abuzywnych, tj. postanowień, które kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, dochodzi bowiem do uszczuplenia zakresu uprawnień konsumentów. W świetle przedstawionych powyżej okoliczności nie ulega wątpliwości, iż działania podejmowane przez Uczelnię są dla konsumentów niekorzystne i godzą w ich interesy.

W ocenie Prezesa UOKiK, nie ulega również wątpliwości, iż interesy konsumentów, w które – jak zostało wykazane powyżej – godzą kwestionowane działania Uczelni, mają charakter zbiorowy. Praktyki stosowane przez Uczelnię skierowane są bowiem do nieokreślonego kręgu konsumentów, których nie sposób jednoznacznie zidentyfikować. Działania Uczelni wymierzone są bowiem we wszystkich studentów, z którymi Uczelnia zawarła umowy o naukę o treści zakwestionowanej w toku niniejszego postępowania, jak również w jej potencjalnych studentów, będących konsumentami w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym nie ulega wątpliwości, iż opisane w pkt. I i II sentencji niniejszej decyzji działania Uczelni naruszają zbiorowy interes konsumentów.

Jak zostało wskazane powyżej, przepis art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje samoistną przesłankę bezprawności działań polegających na stosowaniu przez przedsiębiorcę postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Wobec powyższego stwierdzenie, że wskazane powyżej postanowienia zawarte we wzorcu umownym zatytułowanym *Umowa o warunkach odpłatności za studia* są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień

wzorców umowy uznanych za niedozwolone, przesądza o bezprawności działań Uczelni, o których w pkt. I i II sentencji niniejszej decyzji.

Wykazanie, że działania przedsiębiorcy miały charakter bezprawny i naruszały zbiorowe interesy konsumentów oznacza, że spełnione zostały wszystkie przesłanki uznania ich za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów.

III. Stwierdzenie zaniechania stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów/nakazanie zaniechania ich stosowania

W przypadku stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów Prezes UOKiK wydaje, na podstawie art. 26 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania. W przypadku niestwierdzenia stosowania praktyk niezgodnych z ustawą Prezes UOKiK umarza postępowanie. Jeżeli natomiast przedsiębiorca zaprzestał stosowania zakazanej praktyki, Prezes UOKiK wydaje, na podstawie art. 27 ww. ustawy, decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania. Decyzja, o której mowa w art. 27 ustawy, wydawana jest w przypadku, gdy zachowanie przedsiębiorcy nie narusza już w dacie orzekania art. 24 ww. ustawy.

Praktyka opisana w pkt. I sentencji niniejszej decyzji została zaniechana w związku z kolejnymi zmianami stosowanego przez Uczelnię wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za studia* oraz wprowadzeniem do obrotu konsumenckiego zmienionej wersji wzorca, niezawierającej zakwestionowanego przez Prezesa UOKiK w pkt. I sentencji decyzji postanowienia umownego wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Nastąpiło to w dniu *1 lipca 2009 r.*, wraz z wejściem w życie *Zarządzenia Nr 11/2009 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem.*

Okoliczność zaprzestania stosowania zarzucanych przedsiębiorcy praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów stanowi podstawę wydania decyzji o uznaniu tych praktyk za naruszające zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającej zaniechanie ich stosowania.

Z uwagi na powyższe, w stosunku do praktyki opisanej w pkt. I sentencji decyzji na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należało uznać działanie Uczelni za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzić zaniechanie jej stosowania.

Mając powyższe na względzie należało orzec jak w pkt. I sentencji.

W stosunku do praktyki opisanej w pkt. II sentencji decyzji brak jest podstaw do przyjęcia, że Uczelnia zaniechała jej stosowania. Należało zatem na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów orzec, że działania Uczelni w tym zakresie stanowią praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazać zaniechanie jej stosowania.

Mając powyższe na względzie należało orzec jak w pkt. II sentencji.

III. Umorzenie postępowania

W postępowaniu w sprawie stosowania przez WSP TWP praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Prezes UOKiK zakwestionował działania Uczelni, polegające na stosowaniu wzorca umownego zatytułowanego *Umowa o warunkach odpłatności za studia*, który wbrew dyspozycji art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym nie określał warunków odpłatności za studia w zakresie opłat, pobieranych na podstawie art. 99 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, za powtarzanie zajęć, semestru lub roku z powodu niezadowalających wyników w nauce, za zajęcia nieobjęte planem studiów i kursy doształcające oraz opłat pobieranych na podstawie § 20 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów, za wydanie legitymacji studenckiej i jej duplikatu, indeksu i jego duplikatu, dyplomu ukończenia studiów, jego duplikatu oraz dodatkowego odpisu dyplomu w tłumaczeniu na język obcy, dokumentu stwierdzającego ukończenie studiów podyplomowych i jego duplikatu, co mogło stanowić praktykę, określoną w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W uzasadnieniu postanowienia o wszczęciu postępowania w powyższym zakresie Prezes UOKiK podniósł, iż wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności za studia* stosowany przez WSP TWP w zakresie wysokości opłat związanych z pobieraniem nauki w Uczelni zawiera jedynie wskazanie wysokości wpisowego oraz czesnego pobieranego za rok studiów, nie precyzuje natomiast wysokości innych opłat pobieranych przez Uczelnię w toku studiów. W dokonanej ówczesnie przez Prezesa UOKiK ocenie, działanie WSP TWP polegające na nieokreślanu w pełnym zakresie w umowie zawieranej ze studentami warunków odpłatności za studia mogło stanowić naruszenie art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którym warunki odpłatności za studia określa umowa zawarta między uczelnią a studentem w formie pisemnej.

W toku postępowania Prezes UOKiK uznał, że w niniejszej sprawie zachodzą przesłanki uzasadniające stwierdzenie bezprzedmiotowości postępowania administracyjnego w zakresie powyższego zarzutu. Okolicznością decydującą o bezprzedmiotowości postępowania w powyższym zakresie jest brak wystąpienia przesłanki bezprawności w przedmiotowej praktyce Uczelni.

Dokonując ustaleń w zakresie braku bezprawności opisanych powyżej działań Uczelni należy mieć na uwadze zakres postawionych jej w tym względzie zarzutów. W związku z tym należy oddzielnie rozważyć kwestię postawionego wobec WSP TWP zarzutu naruszenia art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie poprzez nieokreślenie we wzorcu *Umowy o warunkach odpłatności za studia* warunków odpłatności za studia w zakresie opłat, pobieranych na podstawie art. 99 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, za powtarzanie zajęć, semestru lub roku z powodu niezadowalających wyników w nauce, za zajęcia nieobjęte planem studiów i kursy doształcające, jak również poprzez nieokreślenie w ww. wzorcu opłat pobieranych na podstawie § 20 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie dokumentacji przebiegu studiów, za wydanie legitymacji studenckiej i jej duplikatu, indeksu i jego duplikatu, dyplomu ukończenia studiów, jego duplikatu oraz dodatkowego odpisu dyplomu w tłumaczeniu na język obcy, dokumentu stwierdzającego ukończenie studiów podyplomowych i jego duplikatu.

W odniesieniu do pierwszej ze wskazanych powyżej kwestii należy zauważyć, że w myśl art. 99 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym uczelnia publiczna może pobierać opłaty za świadczone usługi edukacyjne związane z: (1) kształceniem studentów na studiach niestacjonarnych oraz uczestników niestacjonarnych studiów doktoranckich; (2) powtarzaniem określonych zajęć na studiach stacjonarnych oraz stacjonarnych studiach doktoranckich z powodu niezadowalających wyników w nauce; (3) prowadzeniem studiów w języku obcym; (4) prowadzeniem zajęć nieobjętych planem studiów; (5) prowadzeniem studiów podyplomowych oraz kursów dokształcających.

Z brzmienia powyższego przepisu wynika zatem jednoznacznie, że odnosi się on wyłącznie do uczelni publicznych; nie nakłada natomiast żadnych obowiązków na uczelnie niepubliczne, do których należy WSP TWP. Tym samym przepis ten nie może stanowić podstawy stwierdzenia bezprawności jakichkolwiek działań podejmowanych przez Uczelnię.

Przedmiotem postawionego AWF zarzutu było także nieuregulowanie w treści umowy zawieranej ze studentem wysokości opłat pobieranych na podstawie § 20 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów, tj. opłat za wydanie: legitymacji studenckiej i jej duplikatu, indeksu i jego duplikatu, dyplomu ukończenia studiów, jego duplikatu oraz dodatkowego odpisu dyplomu w tłumaczeniu na język obcy.

W tym miejscu należy wskazać, że począwszy od dnia 1 października 2011 r. kwestie wysokości opłat pobieranych w związku z dokumentacją toku studiów reguluje rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 118). Ścisłym odpowiednikiem § 20 rozporządzenia z dnia 2 listopada 2006 r. jest § 21 aktualnie obowiązującego rozporządzenia. Zgodnie z jego treścią, uczelnia pobiera opłaty za wydanie: (1) legitymacji studenckiej i jej duplikatu; (2) indeksu i jego duplikatu; (3) dyplomu ukończenia studiów, jego duplikatu oraz dodatkowego odpisu dyplomu w tłumaczeniu na język obcy; (4) świadectwa ukończenia studiów podyplomowych i jego duplikatu. Analiza powyższej regulacji prowadzi do wniosku, że nie różnicuje ona sytuacji prawnej uczelni niepublicznych i publicznych, nakładając na nie identyczne obowiązki.

Przy rozstrzygnięciu kwestii naruszenia przez WSP TWP art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym poprzez nieokreślenie we wzorcu umownym opłat pobieranych na podstawie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie dokumentacji przebiegu studiów Prezes UOKiK wziął zatem pod uwagę stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lipca 2011 r. (sygn. akt III SK 6/11) w sprawie tożsamego zachowania innej uczelni publicznej. W wyroku tym Sąd stwierdził, iż przepis § 20 rozporządzenia został sformułowany w taki sposób, że realizuje funkcję analogiczną do tej, jaką ma pełnić określenie zasad odpłatności za studia w umowie łączącej studenta z uczelnią. Po pierwsze bowiem, opłaty za wydanie dokumentów, których dotyczy § 20, nie mogą być wyższe od kosztów ich wytwarzania poniesionych przez uczelnię, po drugie, nie mogą być wyższe od stawek maksymalnych wymienionych w § 20 ust. 2 pkt 1-6 rozporządzenia. Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy uznał, iż brak szczegółowego określenia wysokości przedmiotowych opłat w umowie o warunkach odpłatności za studia nie narusza dyspozycji art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym. Uwzględniając powyższe stanowisko Prezes UOKiK uznał, że również kwestionowane w niniejszym postępowaniu zachowanie Uczelni, polegające na zaniechaniu uregulowania w umowie o warunkach odpłatności za studia wysokości opłat pobieranych na podstawie obecnie obowiązującego § 21

rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów, nie ma charakteru bezprawnego. Zachowanie to nie może zatem świadczyć o stosowaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w związku z czym dalsze prowadzenie postępowania w tym zakresie jest bezprzedmiotowe.

Zgodnie z art. 105 § 1 k.p.a., gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania. Umorzenie postępowania na tej podstawie jest obligatoryjne, co oznacza, iż ustalenie przesłanki bezprzedmiotowości postępowania stwarza obowiązek zakończenia postępowania w danej instancji przez jego umorzenie.

Wprawdzie w kodeksie postępowania administracyjnego ustawodawca nie sformułował wskazówek pozwalających na bliższe ustalenie zakresu pojęciowego przesłanki bezprzedmiotowości, niemniej charakter i treść przedmiotowej przesłanki zostały doprecyzowane w orzecznictwie sądowym oraz poglądach przedstawicieli doktryny prawa.

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że przesłanka bezprzedmiotowości występuje, gdy brak jest podstaw prawnych do merytorycznego rozstrzygnięcia danej sprawy w ogóle, bądź nie było podstaw do jej rozpoznania w drodze postępowania administracyjnego. NSA w wyroku z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt III SA 2225/01) wskazał, że bezprzedmiotowość postępowania oznacza brak któregoś z elementów stosunku materialnoprawnego, skutkującego tym, iż nie można załatwić sprawy przez rozstrzygnięcie jej co do istoty. Jest to orzeczenie formalne, kończące postępowanie bez jego merytorycznego rozstrzygnięcia. Bezprzedmiotowość wynika z przyczyn podmiotowych lub przedmiotowych. Bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego to brak przedmiotu postępowania. Tym przedmiotem jest zaś konkretna sprawa, w której organ administracji państwowej jest władny i jednocześnie zobowiązany rozstrzygnąć na podstawie przepisów prawa materialnego o uprawnieniach lub obowiązkach indywidualnego podmiotu.

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z taką właśnie sytuacją. Prezes UOKiK postawił Uczelni zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. W toku prowadzonego postępowania ustalono jednak, że – z uwagi na brak bezprawności działania Uczelni – działanie to nie świadczy o stosowaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Z tego względu konieczne stało się umorzenie w tym zakresie postępowania w trybie art. 105 § 1 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym należało orzec jak w pkt. III sentencji decyzji.

IV. Nałożenie kary pieniężnej

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes UOKiK może, w drodze decyzji, nałożyć na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Z powołanego wyżej przepisu wynika, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny. Oznacza to, iż o celowości jej nałożenia Prezes UOKiK rozstrzyga każdorazowo biorąc pod

uwagę okoliczności naruszenia przepisów ustawy. Zatem o tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do danego przedsiębiorcy zasadne jest nałożenie kary pieniężnej, decyduje Prezes UOKiK w ramach uznania administracyjnego. Zwrócić należy uwagę, iż przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają jakichkolwiek przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie przykładowo w art. 111 ustawy te okoliczności, które Prezes UOKiK winien uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej, wymieniając w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Nakładając karę pieniężną określoną w art. 106 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy Prezes UOKiK bierze pod uwagę konieczność wystąpienia przesłanek podmiotowych, tj. stwierdzenia, że naruszenie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów dokonane zostało co najmniej nieumyślnie. Podkreślenia wymaga bowiem, że naruszenie przez przedsiębiorcę przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów może nastąpić zarówno umyślnie (wówczas, gdy dopuszczający się naruszenia miał taki zamiar), jak też i nieumyślnie (wtedy, gdy przedsiębiorca nie miał na celu podejmowania działań sprzecznych z przepisami tej ustawy). Natomiast kara pieniężna – zgodnie z przywołanym powyżej przepisem art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy – może zostać nałożona także w przypadku, gdy przedsiębiorca „choćby nieumyślnie” dopuścił się określonego jej przepisami zakazanego działania. Oznacza to, że sankcja w postaci nałożenia kary może zostać zastosowana także wówczas, gdy po stronie przedsiębiorcy nie będzie występował element umyślności.

Ustawa nie przesądza bezwzględnie wysokości kary nakładanej przez Prezesa UOKiK, który decyduje o tym w każdym konkretnym przypadku, kierując się założeniem, że sankcja musi spełniać zarówno funkcję represyjną (nakładana jest za naruszenie ustawowych zakazów), jak i prewencyjną (ma zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości i zniechęcać do naruszania prawa), zaś zagrożenie nią, czyli potencjalna możliwość nałożenia kary przez Prezesa UOKiK, nadaje jej charakter dyscyplinujący¹⁵.

W niniejszej sprawie za udowodnione należy uznać, iż doszło do naruszenia przez WSP TWP zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o którym mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w sposób określony w pkt. I sentencji niniejszej decyzji.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, przede wszystkim charakter klauzul niedozwolonych stosowanej przez Uczelnię, Prezes UOKiK uznał nałożenie kary pieniężnej za uzasadnione.

W ocenie Prezesa UOKiK, naruszenie art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jakiego dopuściła się Uczelnia, było co najmniej nieumyślne. Należy bowiem podkreślić, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego zawsze spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Uczelnia winna zatem zdawać sobie sprawę z konieczności konstruowania wzorców umownych z uwzględnieniem przepisów ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Kodeksu cywilnego. Uczelnia działając jako podmiot profesjonalny, nadto mając dostęp do prowadzonego przez Prezesa UOKiK rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, jest zobligowana do dostosowywania wykorzystywanych przez siebie wzorców umownych do treści wpisów

---

¹⁵ Por.: wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2004 r. (sygn. akt: III SK 31/04).

zamieszczanych w rejestrze. Jak bowiem wskazano wcześniej, rejestr postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone jest jawny, powszechnie dostępny, publikowany na stronie www.uokik.gov.pl. Abuzywność postanowień wpisanych do tego rejestru jest jednoznaczna, a zakaz stosowania w obrocie postanowień w nim zamieszczonych nie budzi jakichkolwiek wątpliwości.

Powyższe okoliczności uzasadniają stwierdzenie, że działania Uczelni opisane w pkt. I i II sentencji decyzji były co najmniej nieumyślne.

Zgodnie z zeznaniem podatkowym CIT-8 za rok 2010, przychód WSP TWP w roku poprzedzającym wydanie niniejszej decyzji wyniósł [...] zł (słownie: [...] złote i [...] groszy). Maksymalna wysokość kary mogła zatem wynieść [...] zł (słownie: [...] złotych i [...] groszy).

Ustalając wymiar poszczególnych kar pieniężnych Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał bowiem oceny wagi stwierdzonych praktyk i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń wysokości kary, a następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wysokość kary – dokonał gradacji ustalonej kwoty bazowej. Z uwagi na fakt, że za okoliczność mającą wpływ na wysokość kary Prezes UOKiK uznał okoliczność zaniechania stosowania praktyki przez Uczelnię, a zaniechanie to dokonało się jedynie w stosunku do jednej z dwóch praktyk przypisanych Uczelni, Prezes UOKiK dokonał odrębnego ustalenia kar w stosunku do praktyk przez Uczelnię zaniechanych i niezaniechanych.

Pkt IV.1. sentencji decyzji

W pkt. I sentencji niniejszej decyzji Prezes UOKiK stwierdził stosowanie przez Uczelnię praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu niedozwolonego postanowienia umownego tożsamego w swoim celu i skutku z postanowieniami wpisanymi do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

Ustalając wagę naruszenia stwierdzonego w pkt. I sentencji decyzji Prezes UOKiK wziął pod uwagę, że WSP TWP wykorzystywała w kolejno stosowanych wzorcach umownych klauzulę niedozwoloną, która naruszała obowiązek doręczania konsumentowi wzorca umowy, dopuszczając możliwość powiadamiania konsumentów o zmianach opłat istotnych z punktu widzenia studentów. Klauzula ta była stosowana przez Uczelnię przez okres co najmniej od początku października 2007 r. do końca czerwca 2009 r., zaś pierwsza spośród tożsamych z nią klauzul znajdujących się w rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone została doń wpisana w dniu 3 kwietnia 2006 r. Powyższe, w ocenie Prezesa UOKiK, świadczy o długotrwałym charakterze naruszenia.

Mając powyższe na względzie Prezes UOKiK oszacował, że waga naruszenia wynikającego ze stosowania przedmiotowego postanowienia niedozwolonego kształtuje się na poziomie [...] % przychodu osiągniętego przez Uczelnię w 2010 r.

Przy ustalaniu ostatecznego wymiaru kary pieniężnej nakładanej na WSP TWP za stwierdzoną w pkt. I sentencji niniejszej decyzji praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów dokonano również oceny zaistniałych w postępowaniu okoliczności mogących mieć wpływ na wymiar kary. Za taką okoliczność Prezes UOKiK uznał przede wszystkim fakt, iż Uczelnia zaniechała stosowania zarzucanej jej praktyki, o której mowa w pkt. I sentencji niniejszej decyzji. Uznano to za okoliczność łagodzącą dającą podstawę do obniżenia wyjściowego poziomu kwoty bazowej będącej podstawą wymierzenia kar o [...] %.

Wobec powyższego za naruszenia stwierdzone w pkt. I sentencji niniejszej decyzji Prezes UOKiK nałożył na Uczelnię karę pieniężną w wysokości **4 987 zł** (słownie: cztery tysiące dziewięćset osiemdziesiąt siedem złotych), co stanowi [...] % przychodu osiągniętego w 2010 r. i [...] % kary maksymalnej.

Pkt IV.2. sentencji decyzji

W pkt. II sentencji niniejszej decyzji Prezes UOKiK stwierdził stosowanie przez Uczelnię praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na stosowaniu niedozwolonego postanowienia umownego tożsamych w swoim celu i skutku z postanowieniami wpisanymi do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

Ustalając wagę naruszenia stwierdzonego w pkt. II sentencji decyzji Prezes UOKiK uwzględnił, iż Uczelnia w kolejno stosowanych wzorcach umownych zawiera klauzulę niedozwoloną, naruszającą obowiązek doręczania konsumentowi wzorca umowy. Klauzula ta jest stosowana przez Uczelnię przez okres co najmniej od początku października 2007 r. do chwili obecnej, zaś pierwsza spośród tożsamych z nim klauzul znajdujących się w rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone została doń wpisana w dniu 3 kwietnia 2006 r. Powyższe, w ocenie Prezesa UOKiK, świadczy o długotrwałym charakterze naruszenia. Jednocześnie Prezes UOKiK wziął pod uwagę, iż kwestionowane postanowienie dotyczy sposobu powiadamiania studentów o zmianach opłat mniej istotnych z punktu widzenia studentów, niż opłaty, których dotyczy postanowienie z pkt. I sentencji decyzji.

Mając powyższe na względzie Prezes UOKiK oszacował, że waga naruszenia wynikającego ze stosowania przedmiotowego postanowienia niedozwolonego kształtuje się na poziomie [...] % przychodu osiągniętego przez Uczelnię w 2010 r.

Przy ustalaniu ostatecznego wymiaru kary pieniężnej nakładanej na Uczelnię za stwierdzone w pkt. II sentencji niniejszej decyzji stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów dokonano również oceny zaistniałych w postępowaniu okoliczności mogących mieć wpływ na wymiar kary. Niemniej, Prezes UOKiK nie dopatrył się żadnych okoliczności, które miałyby wpływ na obniżenie lub podwyższenie wymiaru kary z tytułu stosowania praktyki, o której mowa w pkt. II sentencji niniejszej decyzji.

Wobec powyższego za naruszenie stwierdzone w pkt. II sentencji decyzji Prezes UOKiK nałożył na Uczelnię karę pieniężną w wysokości **4 780 zł (słownie: cztery tysiące siedemset osiemdziesiąt złotych)**, co stanowi [...] % przychodu osiągniętego w 2010 r. i [...] % kary maksymalnej.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności – zdaniem Prezesa UOKiK – uznać należy, że kary pieniężne nałożone na WSP TWP są adekwatne do okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Nakładając kary w ustalonej powyżej wysokości, Prezes UOKiK wyszedł z założenia, iż powinny mieć one charakter zarówno represyjny, jak i prewencyjny, podkreślając naganność ocenianego zachowania Uczelni. Poza wymiarem indywidualnym, w ocenie Prezesa UOKiK, orzeczone kary będą mieć również wymiar ogólny, spełniając funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

W ocenie Prezesa UOKiK, w świetle powyższych okoliczności zarówno nałożenie przedmiotowych kar, jak i ich wysokość, są w pełni uzasadnione.

Mając powyższe na uwadze należało orzec jak w pkt. IV sentencji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, kary pieniężne należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr: **NBP O/O Warszawa 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000**.

Przy dokonywaniu wpłaty na powyższe konto należy dopisać numer decyzji Prezesa UOKiK stanowiącej podstawę jej dokonania.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 479²⁸ § 2 k.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Dyrektor Delegatury UOKiK
w Warszawie
/podpis/

Otrzymuje: